

Andelka Cvijić*

VOLETI SVOJU PROFESIJU

Moje iskustvo vezano za pisanje i novinarstvo je specifično. Pisanje sam učila sama, uz stariju sestru koja je već krenula u školu.

Nastava je u to vreme bila drugačija – ko je znao da čita i piše, kao ja, morao je, po upisu u Prvi razred osnovne škole da se pretvara da ništa ne zna.

Tako sam ja, koja sam uveliko pisala i čitala i ćirilicu i latinicu, znala napamet odlomke iz naše narodne književnosti, morala ispočetka da učim pisanje, kosu i pravu crtu, pisana i štampana slova... I da sričem iz bukvara.

Valjda me je to još više uverilo da će slova, pisanje, lingvistika – još pre nego što ću krenuti u školu govorila sam da ću biti novinar – biti moj poziv.

Po OŠ, završila sam V Beogradsku gimnaziju, Prirodnomatemički smer, i posle gimnazije, između hemije i književnosti izabrala Filološki fakultet (1968) – prvu od više od deset grupa na Filološkom fakultetu Beogradskog univerziteta. Čistu lingvistiku – zvala se Srpskohrvatski jezik i jugoslovenske književnosti.

Tokom celog školovanja nikada me niko nije učio kako da pišem; iskustva su samo moja, dakle, samouka sam.

Iskreno, ne sećam se da je ikada iko na časovima srpskog tokom školovanja, davao savete o tome kako treba pisati. To smo učili kroz analizu književnih dela, što je, uostalom, i sada praksa u školi.

---

* acvijic@gmail.com

Kada sam se javila na konkurs za posao u „Politici“ u jesen 1974, bila sam ubeđena da neću uspeti – konkurs je bio raspisan za novinare dva „Politikina“ lista, „Politiku“ i „Politiku Ekspres“. Prijavilo se, ako se dobro sećam, blizu 400 kandidata.

Test je bio pismeni – valjalo je odgovoriti na 3 pitanja: 1) Zašto ste se prijavili na konkurs, 2) Prikaz jedne predstave, knjige, filma... 3) Slobodna tema.

Znala sam da nemam šanse jer su tada već izašle prve generacije sa Fakulteta političkih nauka – Smer novinarstvo.

Ipak, pozvana sam.

Broj prijavljenih na konkursu je prošao stroge ocene, i od blizu 400 ostalo je nas možda najviše 30-ak, koji će opet proći trijažu. Polovina će otići u list „Politika“, a druga polovina u „Politiku Ekspres“.

I opet neće biti primljeni svi, jer je prvo trebalo proći obuku.

Tada je tek, što se mene tiče, počela Škola novinarstva (među nama je bilo dosta njih sa FPN, ali i lingvisti – Filološki fakultet, odseci: engleski, francuski...)

Školu je vodio penzioner Živan Mitrović, predratni novinar i bivši urednik „Politike“ (inače rođeni brat Mitre Mitrović, učesnice NOB, društveno-političkog radnika i književnice). Njegova škola je svima, pa čak i onima koji su izašli sa FPN, bila dragocena jer je podrazumevala i teoriju i praksu.

Mitrović nam je prepodne držao časove, i zadavao temu – počelo se od osnovnog, od pisanja vesti pa sve do složenih novinarskih tekstova, ali je glavni akcenat bila vest.

Odmah po završetku predavanja, mi bismo se raštrkali po gradu, tražeći vesti, i vraćali se nazad u „Politiku“ da pišemo tekstove. Svako je imao svoju fasciklu.

To podrazumeva da smo imali rok za predaju, popodne, kada bi Živan Mitrović skupljao naše fascikle i nosio ih kući.

Sutradan nam je svakom ponaosob ukazivao na greške.

Škola Živana Mitrovića trajala je oko dva meseca, posle čega smo opet prošli trijažu, i podelili se. Ja sam izabrana sa još sedmoro kolega za „Politiku Ekspres“.

Naravno, ne za stalno. Sledila je još jedna trijaža: od nas osmoro, posle još jedne obuke, trebalo je da ostane četvoro.

Škola novinarstva Živana Mitrovića bila je *moja* prva škola novinarstva.

Zato ne mogu da preporučim udžbenike – moja jedina preporuka danas jeste, pored osnovnih studija – učiti od iskustva starijih uzora čije ime još znači nešto u profesiji novinar.

Uz to, biti izuzetno dobro informisan, i raditi bez prekida na svom obrazovanju. Držati se one mudre izreke – što više učim (znam) to manje znam. Ili Sokrata: „Znam da ništa ne znam“...

Škola Živana Mitrovića je upravo to bila, pripadala je sjajnoj praksi u novinarstvu koja je, nažalost, zaboravljena. A to je pedagoški rad najboljih novinara koji su otišli u penziju, sa početnicima kojima prenose svoje iskustvo. Koliko se sećam, posle moje generacije još je, možda samo jedna, u „Politici“ prošla kroz tu, ili sličnu školu.

*

Jasne praktične savete i vežbe kolege iz moje grupe i ja dobili smo, pošto smo došli u „Politiku Ekspres“, prolazeći kroz još jednu školu.

Naime, mi smo odmah počeli sa radom na Beogradskoj rubrici. Ali kako: po obrascu Živana Mitrovića, ujutru smo se sastajali sa urednikom Beogradske rubrike Aleksandrom Acom Vojvodićem, koji je sa nama razgovarao i davao svakome zadatak. Vojvodić je bio prepodnevni urednik Beogradske rubrike, a popodnevni (treba znati da je „Politika Ekspres“ imala 5 izdanja) urednik je bio Momčilo Stanković.

Vojvodić i Stanković su urednici koji su me mnogo čemu naučili u praksi.

Svakoga dana, posle jutarnjeg sastanka sa Vojvodićem, odlazili smo sa zadatom temom, nekad i sami smišljali, vraćali se u redakciju i na Beogradskoj rubrici pisali i predavali tekst Momčilu Stankoviću. Ni jedan ni drugi nisu mnogo trošili reči – ako je tekst bio dobar, sutradan je bio objavljen u listu. Učili smo na delu.

Pored te „Beogradske škole“, prolazili smo kroz celi proces pravljenja novina – dežurali smo sa svim urednicima, od jutarnjeg (radio je jutarnje, 5. izdanje, Beogradsko, koje je na kioscima bilo već oko 10.00 do 11.00 sati prepodne), preko urednika Deska i noćnog urednika, uključujući i tadašnji kompleksni rad na novini – od tehničkog urednika koji je radio prelom strane, tzv. špiگل, preko slagačnice i metera, štamparije i ekspedicije.

To je zaista obrazovanje kakvo retko koji mladi novinar dobija.

Ova je obuka trajala još dva i po meseca. Primitljeni smo u maju 1975. Glavni urednik tadašnje „Politike Ekspres“ bio je Dragoljub Guca Trailović.

Umesto četvoro, saopštio je, zaposlice svih osmoro u „Politici Ekspres“ jer smo svi zaslužili.

(Mala digresija – u mojoj grupi, između ostalih, bili su Dragoljub Žarković, kasnije glavni urednik „Vremena“, i Danka Dragić, jedna od naših najboljih spoljnopolitičkih novinarki...)

*

Nikakav priručnik za pisanje u „Politici“ nije postojao. Znalo se, i podrazumevalo osnovno pravilo novinarstva, čuvenih 5 W – who (ko), what (šta), where (gde), when (kad) i why (zašto).

U slučaju da se oni ne ispoštuju, tekst je urednik vraćao na popravku. I to je bilo sve.

Naravno da je svako mogao da još više nauči iz knjiga ili tekstova – većina diplomiranih novinara je sve to već znala. Mi drugi smo učili iz prakse. I ko je hteo, iz udžbenika.

*

„Politika“ je imala svoju Školu novinarstva. Koliko ja znam, od 1975, kada sam se zaposlila, to je bila jedina Škola novinarstva „Politike“ koja je postojala samo jednu godinu, počela je 2. jula 2008. i trajala nekoliko nedelja.

Nju je vodio dugogodišnji novinar „Politike“ i tadašnji urednik Beogradske rubrike Dragan Vlahović. Školu su pohađali zainteresovani studenti Fakulteta političkih nauka i drugih fakulteta. Prve nedelje izabrani predavači, novinari ili urednici „Politike“ koje je izabrao Dragan Vlahović držali su predavanje o osnovnim formama novinarskog teksta.

Tema mog predavanja je bila: Intervju.

Na kraju te nedelje, studenti su ocenjivali predavanja. Zamisao je bila da ostanu vezani za list, pa su posle teorijske obuke bili raspoređeni po rubrikama i prolazili celi proces stvaranja novine.

To iskustvo me je podsetilo na moje novinarsko školovanje, o čemu sam dodatno pričala radoznalim studentima, na njihovu izričitu želju. Ono što sam želela da im prenesem, spominjući sa poštovanjem imena mojih novinarskih učitelja, sažela sam ovako: Najviše sam učila od gore spomenutih urednika, Živana Mitrovića, Aleksandra Vojvodića i Momčila Stankovića. A potom od kasnijeg glavnog i odgovornog urednika „Politike Ekspres“ Božidara Bogdanovića.

Od svih njih naučila sam kako iskreno voleti svoju profesiju.

Uz tu ljubav, i osnovne moralne postulate novinarstva bez kojih ono nema integritet, i postaje sluga:

Poštuj sagovornike.

Ne pristaj na cenzuru i autocenzuru.

Bori se za svoj stav koji uvek mora biti argumentovan.

Ne boj se.

Poštuj sebe.

Poštuj svoje kolege.

Na uredničkom položaju ne dopuštaj da iko napada tvoje saradnike, i brani ih pred svima.

Datum prijema: 03. 03. 2021.

Datum ispravki: 27. 10. 2021.

Datum odobrenja: 29. 10. 2021.

